

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
VÉRONIQUE CHANKOWSKI

Αυτή η αγαπημένη Σχολή είναι ο τόπος μου

Παθιασμένη με τη μελέτη της αρχαίας Ελλάδας, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Λυόν 2, δεν εγκατέλειψε ποτέ την αγαπημένη της Γαλλική Σχολή Αθηνών με την οποία την συνδέουν παλιοί δεσμοί. Η επιπρόσδετη ικανότητά της στον συντονισμό διεθνών προγραμμάτων σμίλεσαν μια ιδανική υποψηφιότητα για τη διεύθυνση της πρώτης ξένης Σχολής που εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα. Μια μεγάλη Σχολή με αδιαμφισβήτητο γόητρο. Μια παγιομένη ελληνογαλλική σχέση σφυρηλατημένη μέσα από τις περιπέτειες της ιστορίας.

01
Η Véronique Chankowski, στον κήπο της Γαλλικής Σχολής Αθηνών (φωτ.: ΕΦΑ, Ειρήνη Μίαρη).

Συνέντευξη στην Αγγελική Ροβάτσου

Κάθε φορά που στις αρχές της δεκαετίας του '80 πλησίαζα την είσοδο της ΕΦΑ, της École française d'Athènes, ένιωθα ένα χτυποκάρδι: κάθε φορά νόμιζα πως ο τοίχος της Σχολής ήταν ο τοίχος του παρισινού μοναστηριού όπου κρύβονταν η Τίτικα και ο Ούλτιμο Φοσλεβάν, πρώην κύριος Μαγδαλνής, πρώην Γιάννης Αγιάννης. Η αλήθεια είναι ότι διαβαίνοντας το κατώφλι της Σχολής, βαδίζοντας στα χαλίκια που εισάγουν στον κήπο —γαλλικό, τι άλλο;— μπαίνεις σε έναν κόσμο ζωντανής ηρεμίας και διακριτικής φροντίδας. Αλλιώς γιατί να έχουν τοποθετηθεί αυτά τα παγκάκια γύρω από έναν μικρό τριανταφυλλώνα; Για τον μοναχικό ερευνητή αλλά και για μια μικρή ομάδα που ανταλλάσσει απόψεις. Για να διευκολύνεται η επικοινωνία. Στο εσωτερικό της Βιβλιοθήκης πρόσωπα ήρεμα και ευχαριστημένα. Καθένας νιώθει σαν στο σπίτι του.

Τον Σεπτέμβριο του 2019 μια γυναίκα ανέλαβε για πρώτη φορά τη διεύθυνση της Σχολής. Το ενδιαφέρον της επικεντρώνεται στην ιστορία του Αιγαίου και στην οικονομία του αρχαίου ελληνικού κόσμου των κλασικών και των ελληνιστικών χρόνων, όπως αναδύονται από τη μελέτη επιγραφικών, νομισματικών και αρχαιολογικών πηγών. Μια γυναίκα που συνδυάζει την πανεπιστημιακή διδασκαλία, την έρευνα και την ικανότητα να συντονίζει διεθνή ερευνητικά προγράμματα. Σας καλούμε να γνωρίσετε την Véronique Chankowski, διευθύντρια της Γαλλικής Σχολής Αθηνών.

—Κυρία Chankowski, πότε επισκεφθήκατε την Ελλάδα για πρώτη φορά;

Η Ελλάδα μου έχει ασκήσει μια σαγήνη από πολύ νωρίς. Όλα ξεκίνησαν από μια σχολική εκδρομή, όταν ήμουν δεκατριών ετών, και είχα αρχίσει να μελετώ με πάθος τα αρχαία ελληνικά. Σε αυτήν τη σχολική εκδρομή ανακάλυψα και τα νέα ελληνικά τα οποία και ξεκίνησα να μαθαίνω από εκείνη τη στιγμή. Το πνεύμα εκείνου του ταξιδιού ήταν να μας κάνει να ανακαλύψουμε την ελληνική γραμματεία στον τόπο όπου γεννήθηκε, και κάπως έτσι άρχισα να διαβάζω τον Όμηρο, τους τραγικούς, τον Ηρόδοτο... αναγνώσματα που έκτοτε δεν με εγκατέλειψαν ποτέ!

—Ποια ήταν η πνευματική και συναισθηματική διαδρομή που σας έφερε σε αυτήν την ακτή της Μεσογείου; Τι γέννησε μέσα σας την επιθυμία να ακολουθήσετε αυτήν την κατεύθυνση;

Με αφετηρία αυτό το πάθος μου για την ελληνική γραμματεία και την ελληνική γλώσσα, και παράλληλα με τις σπουδές κλασικής φιλολογίας που ακολουθούσα, άρχισα να στρέφομαι όλο και περισσότερο προς την ιστορία και την αρχαιολογία. Κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου, είχα την ευκαιρία να επισκεφθώ τη Γαλλική Σχολή Αθηνών, όταν διευθυντής της ήταν ο Olivier Picard. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη μου εντύπωση καθώς περνούσα την καγκελόπορτα. Είπα στον εαυτό μου ότι ήθελα σπωσ-δήποτε να έρθω να μελετήσω εδώ και ότι είχα βρει τον δρόμο μου, ή μάλλον τον τόπο μου! Η βιβλιοθήκη σου άνοιγε αμέσως την όρεξη να στρωθείς στο διάβασμα, και στον χώρο της βασιλευε μια θαυμάσια ατμόσφαιρα γνώσης αλλά και θερμής συντροφικότητας! Ελπίζω ότι είναι ακόμη έτσι! Έπειτα σιγά-σιγά απέκτησα με τις αρχαιολογικές, τις επιγραφικές και τις νομισματικές πηγές μια εμπειρία πεδίου. Έμαθα την αρχαιολογία σε ανασκαφές στη Γαλλία, και στη συνέχεια στη Θάσο και στη Δήλο, που έγινε ο αγαπημένος μου αρχαιολογικός χώρος. Οργάνωσα επίσης την πρώτη γαλλο-βουλγαρική αρχαιολογική αποστολή, στην Πίστιρο της αρχαίας Θράκης, με σκοπό την αρχαιολογική διερεύνηση του χώρου. Έχουμε ως ερευνητές μια ξεχωριστή τύχη, μπορούμε να αγγίζουμε με τα ίδια μας τα χέρια την πραγματικότητα του παρελθόντος. Θυμάμαι, για παράδειγμα, την πρώτη φορά που, στη Δήλο, κατάφερα να συνενώσω δύο θραύσματα επιγραφών που είχαν αποθηκευτεί σε εντελώς διαφορετικά σημεία. Σε στιγμές σαν κι αυτή, είναι σαν να ταξιδεύεις στον χρόνο, έχεις ξαφνικά την αίσθηση ότι μπαίνεις σε έναν κόσμο που σου αποκαλύπτει ένα μικρό κομμάτι από τα μυστικά του.

02

—**Νομίζω πως στην Ελλάδα δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς σημαίνει ο τίτλος «Normalienne» που σας συνοδεύει, ενώ δεν είμαστε απαραίτητα εξοικειωμένοι με τους τρόπους επαγγελματικής εξέλιξης στη Γαλλία. Θα θέλατε να μας πείτε δυο λόγια;**

Είναι αλήθεια ότι για να φτάσει κάποιος να διευθύνει έναν θεσμό με τέτοιο γόητρο και τόσο πολυσχιδή όπως η Γαλλική Σχολή Αθηνών, χρειάζεται κάποια προηγούμενη σταδιοδρομία καθώς και σημαντική διευθυντική εμπειρία. Στη Γαλλία, έχουμε διαδρομές αυστηρά ακαδημαϊκές: την *École Normale Supérieure* (είναι μία από τις λεγόμενες «Μεγάλες Σχολές», τις *Grandes Écoles*, στις οποίες εισάγεται κανείς ύστερα από έναν πολύ απαιτητικό και επιλεκτικό διαγωνισμό, ενώ παρακολουθεί παράλληλα και μαθήματα ειδίκευσης στο πανεπιστήμιο), την *Agrégation* (έναν άλλο διαγωνισμό εξειδίκευσης), το Διδακτορικό Δίπλωμα (το οποίο εγώ ολοκλήρωσα τα χρόνια που ήμουν επισημονικό μέλος της Γαλλικής Σχολής Αθηνών). Μετά το διδακτορικό μου, στην αρχή εξέλεξην αναπληρώτρια καθηγήτρια αρχαίας ελληνικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Λιλ και δέκα χρόνια αργότερα υποστήριξα τη διατριβή επί υφηγεσία (*habilitation*) και έγινα τακτική καθηγήτρια αρχαίας ελληνικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Λυόν 2. Ταυτόχρονα, ανέλαβα τη διεύθυνση ενός μεγάλου ερευνητικού κέντρου στο *Maison de l'Orient et de la Méditerranée* στη Λυόν, του εργαστηρίου HISOMA (*Histoires et Sources des Mondes Antiques*), που έχει σπουδαία ερευνητική δραστηριότητα στους τομείς της αρχαιολογίας, της ιστορίας και των αρχαίων γλωσσών στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Αίγυπτο, τον Λίβανο και την Ιορδανία. Η διεύθυνση αυτού του εργαστηρίου μου προσέφερε εξαιρετικά πολύτιμη εμπειρία στην οργάνωση και διοίκηση της έρευνας, η οποία μου είναι ακόμη και σήμερα πολύ χρήσιμη. Και επειδή είμαι ταυτόχρονα δασκάλα και ερευνήτρια, αυτό που επιθυμώ από καρδιάς είναι να μεταφέρω τη γνώση και να συνοδεύω τους νέους ερευνητές και τις νέες ερευνήτριες στα διάφορα βήματα

της σταδιοδρομίας τους. Πρέπει όμως να πω επίσης ότι είχα την τύχη να γνωρίζω τη Γαλλική Σχολή Αθηνών πολύ καλά, εκ των έσω, διότι λίγα χρόνια μετά τη λήξη της θητείας μου ως επιστημονικού μέλους, επέστρεψα στη Σχολή για μία τριετία ως διευθύντρια σπουδών. Πρόκειται για άλλη μια πολύ χρήσιμη εμπειρία, κι ως έχουν περάσει δέκα χρόνια από τότε. Καθώς μάλιστα συνέχισα να διεξάγω ερευνητικά προγράμματα στη Γαλλική Σχολή Αθηνών, μπορώ να πω ότι ποτέ δεν εγκατέλειψα αυτή την αγαπημένη Σχολή και ότι το φοιτητικό μου όνειρο πραγματοποιήθηκε!

—Το 1846 είναι το έτος ίδρυσης της Γαλλικής Σχολής Αθηνών (EFA). Είναι η πρώτη από τις ξένες Σχολές που εγκαθίστανται στη χώρα μας και η πρώτη από τις γαλλικές σχολές που ιδρύονται στο εξωτερικό. Αυτά είναι τα ιστορικά γεγονότα. Υπάρχουν και άλλα λιγότερο γνωστά ή ίσως κάποια παρασκηνιακά επεισόδια που θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μας;

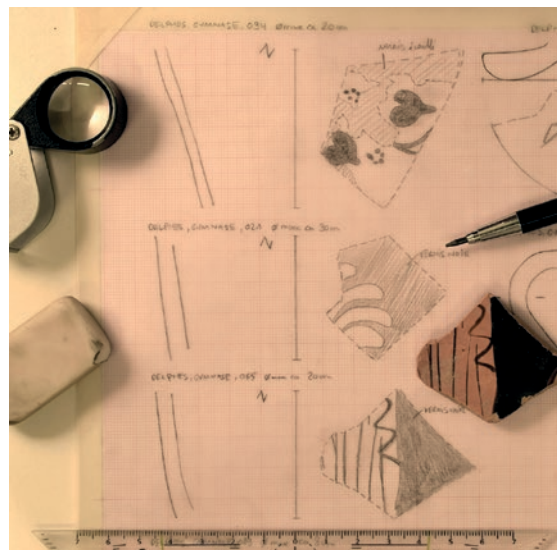
Αυτό που είναι γοητευτικό με την ιστορία της Γαλλικής Σχολής Αθηνών είναι ότι σχεδιάστηκε εξ αρχής για να φέρει σε επαφή τους νέους Γάλλους ερευνητές με την απτή πραγματικότητα της αρχαιότητας αλλά και με τη νεότερη Ελλάδα. Αυτά τα δύο είναι αεχώριστα και μπορούμε να πούμε ότι τα μέλη της Γαλλικής Σχολής μετείχαν πάντα στις μεγάλες ιστορικές στιγμές της σύγχρονης Αθήνας και της νεότερης Ελλάδας, μεταξύ των οποίων, για τον 20ό αιώνα, οι δυσκολίες κατά τη διάρκεια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και κατά την περίοδο της δικτατορίας που ακολούθησε το πραξικόπημα των συνταγματαρχών. Για να επιστρέψουμε όμως σε παλαιότερες περιόδους, όταν διαβάζουμε την αλληλογραφία εκείνης της εποχής, βλέπουμε ότι μια ανησυχία που είχαν από νωρίς οι διευθυντές της Σχολής ήταν να μην μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον των μελών της Σχολής οι χοροεσπερίδες της βασιλικής αυλής: αυτό βεβαίως δείχνει, από την άλλη, πόσο ενσωματωμένα ήταν τα μέλη στην αθηναϊκή κοινωνία! Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο ο τότε διευθυντής, Émile Burnouf, αποφάσισε τη δεκαετία του 1870 να μεταφέρει τη Σχολή, η οποία αρχικά βρισκόταν στην πλατεία Συντάγματος, σε αυτήν τη σχεδόν ακατοίκητη τότε περιοχή στους πρόποδες του Λυκαβηττού, για να μπορεί η έρευνα να διεξάγεται με λιγότερους περισπασμούς! Στον ίδιο χώρο βρισκόμαστε μέχρι σήμερα, και πρέπει να πούμε ότι ήδη από τη δεκαετία του 1870 η Σχολή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανοικοδόμηση της περιοχής, με την υδροδότηση και με τον κήπο, για να δώσω δύο παραδείγματα.

—Πριν εξετάσουμε το φαινόμενο της EFA, αναρωτιέμαι μήπως θα μπορούσαμε να σταματήσουμε για λίγο, για να σκιαγραφήσουμε το προφίλ αυτών των άλλων θεσμών που γεννήθηκαν επίσης κατά το δεύτερο μισό του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα. Ιδού κάποια «πιστοποιητικά γέννησης»: Γαλλική Σχολή της Ρώμης – EFR (1875), Γαλλικό Ινστιτούτο Ανατολικής Αρχαιολογίας – IFAO (Κάιρο / Αίγυπτος, 1880), Γαλλική Σχολή της Άπω Ανατολής – EFEO (Ανσί / Βιετνάμ, 1901), Casa de Velázquez – CVZ (Μαδρίτη / Ισπανία, 1920). Όλα τα προγράμματα που εκπονούνται από κοινού φαίνονται συναρπαστικά! Με εξαίρεση τη Σχολή της Ρώμης, μια επιλογή που μοιάζει αυτονόητη, το IFAO, η EFEO και η CVZ (που δραστηριοποιείται και στο Μαγκρέμπ) συντονίζονται με ρεύματα όπως ο οριενταλισμός, ο ρομαντισμός, με πολιτικές όπως η αποικιοκρατία, εν ολίγοις με μεγάλο μέρος της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας. Υποθέτω ότι σε αυτές τις μακρινές χώρες βρίσκεται επίσης ένα κομμάτι της ιστορίας της γαλλικής αρχαιολογίας.

Ναι, πράγματι, οι ιστορίες αυτές είναι αλληλένδετες. Η Γαλλική Σχολή Αθηνών, η οποία ιδρύθηκε το 1846, ήταν για μεγάλο χρονικό διάστημα το μοναδικό ξένο ερευνητικό ίδρυμα στην Ελλάδα, μέχρι τη στιγμή που η Γερμανία εγκαινίασε με τη σειρά της στην Αθήνα, το 1873, ένα παράρτημα του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Βερολίνου. Από τη Γαλλική

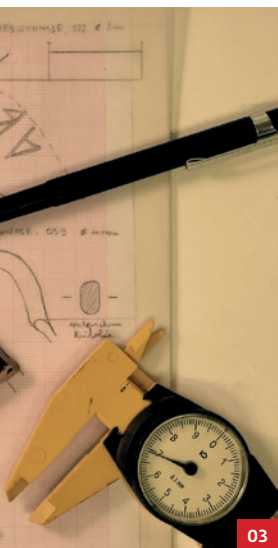
03

Σχέδια από όστρακα κεραμικών σκευών από τα θεμέλια του ξυστού των Δελφών (φωτ.: EFA, Guy Ackermann).

04

Μελέτη υλικού, Κίρρα Φωκίδας
(φωτ.: EFA, Raphaël Orgeolet).

03

04

05

Το κεντρικό κτήριο της Γαλλικής Σχολής
Αθηνών (φωτ.: EFA, Ειρήνη Μίαρη).

05

06

Βιβλιοθήκη της Γαλλικής Σχολής
Αθηνών, η κεντρική αίθουσα
(φωτ.: EFA, Stéphanie Renon).

06

Σχολή Αθηνών προήλθε επίσης αυτό που σήμερα ονομάζεται Δίκτυο Γαλλικών Σχολών στο Εξωτερικό. Πράγματι, μεταξύ 1873 και 1875 ιδρύθηκε από τον Émile Burnouf η Γαλλική Σχολή της Ρώμης, την οποία στη συνέχεια ανέπτυξε ο Albert Dumont, διευθυντές και οι δύο της Γαλλικής Σχολής Αθηνών, ως παράρτημα της κεντρικής Σχολής της Αθήνας που στόχο είχε να συμπληρώσει την παιδεία των μελών πάνω στην αρχαιότητα! Οι άλλες Σχολές, όπως βλέπουμε από τις ημερομηνίες ίδρυσής τους, συνοδεύουν την εξέλιξη της αρχαιολογίας και την επανανακάλυψη της Ανατολής, στις αντίστοιχες χώρες. Πιστεύω ότι διαπιστώνουμε κάτι θεμελιακό σε αυτήν την κοινή ιστορία των Σχολών, τον ισχυρό δεσμό των Σχολών με τις χώρες που τις υποδέχονται. Από την αρχή, στόχος των Σχολών ήταν να κατανοήσουν και να κάνουν γνωστή την απτή πραγματικότητα που ανακαλύπτουν επιτόπου, στην κάθε χώρα, και από αυτήν τη στάση πηγάζει η συνειδητοποίηση ότι αυτή η αρχαιολογία έχει οικουμενική διάσταση, πρόκειται για μια κοινή κληρονομιά που μας εμπνέει όλους.

ΠΡΟΣΦΑΤΑ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΑΜΕ
ΕΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΥ
ΑΝΑΝΕΩΝΕΙ ΡΙΖΙΚΑ
ΤΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΜΑΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΝΙΟΧΟ
ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ.

07

Η Veronique Chankowski
(φωτ.: EFA, Ειρήνη Μίαρη).

07

—Παράλληλα με τα ερευνητικά προγράμματα που καλύπτουν δύο εκτεταμένες ιστορικές περιόδους (αρχαία και βυζαντινή, νεότερη και σύγχρονη), διαχειρίζεστε επίσης διεπιστημονικά προγράμματα. Παραθέτω από τον ιστότοπό σας: «Τα προγράμματα μπορούν να προτείνουν έρευνες που να "πατάνε" και στους δύο τομείς, μέσω δύο θεματικών: α) Ιστορία της αρχαιολογίας, β) Ανθρωπολογία της αρχαίας Ελλάδας και της σύγχρονης Ελλάδας». Όλα τα προγράμματά σας είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Θέλετε να μας δώσετε κάποια ενδεικτικά παραδείγματα;

Σήμερα, η δουλειά που κάνουμε στη Γαλλική Σχολή Αθηνών, όπως και στις άλλες σχολές του Δικτύου Γαλλικών Σχολών στο Εξωτερικό, έχει αποκτήσει έναν εξαιρετικά σύνθετο και διεθνή χαρακτήρα, σε συμφωνία με την έρευνα της εποχής μας. Διαθέτουμε πράγματι δύο ερευνητικά τμήματα, το ένα Τμήμα είναι αφιερωμένο στη μελέτη της αρχαίας και της βυζαντινής εποχής, και το άλλο στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια κατά

08

Άποψη της Δήλου (φωτ.: EFA, Ειρήνη Μίαρη).

08

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΜΕΤΕΙΧΑΝ ΠΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

τα νεότερα και σύγχρονα χρόνια. Όπως σας έλεγα και νωρίτερα, αυτό το ενδιαφέρον για τη νεότερη Ελλάδα ήταν πάντοτε παρόν, από την ίδρυση κιόλας της Σχολής, και το Τμήμα Νεότερων και Σύγχρονων Ερευνών αναπτύχθηκε σταδιακά. Σήμερα, το Τμήμα αυτό διευθύνει περίπου είκοσι ερευνητικά προγράμματα, χάρη στις πολλές συνεργασίες με ελληνικά ερευνητικά ιδρύματα και Έλληνες ερευνητές και ερευνήτριες, δημιουργεί θαυμάσια ερευνητικά εργαλεία (δείτε για παράδειγμα τον κοινωνικό Άτλαντα της Αθήνας, <https://www.athenssocialatlas.gr/fr/>, που προσφέρει στη διεθνή κοινότητα αδημοσίευτες πηγές που ανανεώνουν τις μελέτες στα πεδία της πολεοδομίας, της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας κ.λπ.). Όσο για το Τμήμα για την Αρχαιότητα και το Βυζάντιο είναι βεβαίως ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της δραστηριότητας της Σχολής, δεδομένου ότι σήμερα δραστηριοποιούμαστε σε τρεις χώρες, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Αλβανία, και σε δεκαπέντε συνολικά αρχαιολογικούς χώρους. Δουλεύουμε σε στενή συνεργασία με τις Εφορείες Αρχαιοτήτων και με ακαδημαϊκούς εταίρους στην Ελλάδα, καθώς και με ένα δίκτυο ερευνητών, συνήθως πρώην μελών της Σχολής που έχουν ενταχθεί στο επιστημονικό δυναμικό των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της Γαλλίας ή άλλων χωρών, οι οποίοι και επιστρέφουν για να διεξαγάγουν έρευνες πεδίου. Αν συνυπολογίσουμε τις ανασκαφές, τις μελέτες υλικού, τις αρχιτεκτονικές μελέτες, τις τοπογραφικές εργασίες, τις αποκαταστάσεις, τις έρευνες πεδίου και τις αρχαιακές μελέτες, κάθε χρόνο υλοποιούνται σχεδόν εκατό προγράμματα από τα δύο αυτά τμήματα! Πέρα από αυτά, οργανώνουμε επίσης σεμινάρια και συνέδρια γύρω από μεγάλες διεπιστημονικές θεματικές ή για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Για παράδειγμα, πραγματοποιήσαμε πρόσφατα ένα ερευνητικό πρόγραμμα σε συνεργασία με το Μουσείο του Λούβρου και το εργαστήριο C2RMF (Centre de Recherche et de Restauration des Musées en France), το οποίο χάρη σε νέες τεχνολογίες και την υποστήριξη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φωκίδας ανανεώνει ριζικά τις γνώσεις μας για τον Ηνίοχο των Δελφών. Ελπίζω ότι θα μπορέσουμε να παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα στο κοινό μέσα στο 2021. Και, εξυπακούεται, συμμετέχουμε πολύ ενεργά στις διοργανώσεις που ετοιμάζονται στη Γαλλία και στην Ελλάδα, με θέμα τον εορτασμό του 1821: το 2021 συμμετέχουμε στη μεγάλη έκθεση και στο συνέδριο που θα γίνουν στο Μουσείο του Λούβρου, αφιερωμένα και τα δύο στις γαλλοελληνικές σχέσεις.

—Αναφερθήκατε σε νέες τεχνολογίες και στις καινοτόμες μεθόδους που χρησιμοποιούνται...

Είναι προφανές ότι, από τις πρώτες μεγάλες ανασκαφές της δεκαετίας του 1870, τα μέσα της αρχαιολογικής έρευνας έχουν αλλάξει πολύ. Ωστόσο, ήδη από εκείνη την εποχή, οι μεγάλες ανασκαφές απαιτούσαν τη συμμετοχή μηχανικών και ομάδων που επεδίεχναν μεγάλη επινοητικότητα για να μπορέσουν να οργανωθούν αυτές οι εργασίες μεγάλης κλίμακας. Σήμερα, οι έρευνές μας συνεπικουρούνται σε μεγάλο βαθμό από τις νέες τεχνολογίες. Έχουμε αποκτήσει drones και διαθέτουμε έναν τοπογράφο-μηχανικό ικανό να τα κατευθύνει και να επεξεργάζεται τα δεδομένα που καταγράφονται. Δίνουν με προτεραιότητα στην υλοποίηση των WebGIS (διαδικτυακών συστημάτων γεωγραφικών πληροφοριών) που μας επιτρέπουν να παρέχουμε χάρτες των αρχαιολογικών χώρων και θέσεων και να συνδέσουμε μια σειρά αρχαιολογικών δεδομένων σε σημεία που έχουν τοποθετηθεί γεωγραφικά με ακρίβεια. Εργαζόμαστε επίσης όλο και περισσότερο με τηλεανίχνευση με την τεχνολογία LiDAR για την τοπογραφική αποτύπωση των αρχαιολογικών χώρων και θέσεων. Όσον αφορά το πρόγραμμα μελέτης του Ηνίοχου, δίνει νέα πνοή όχι μόνο στην ερμηνεία του συγκεκριμένου έργου, αλλά και στη χρήση μέσων που κατά κανόνα εφαρμόζονται στην ιατρική απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος, όπως η ενδοσκόπηση ή η απεικόνιση με ακτίνες γ. Και, βεβαίως, παράγουμε επίσης έναν μεγάλο όγκο ψηφιακών τεκμηρίων. Αυτό ισχύει για τις εκδόσεις της Σχολής, οι οποίες εξακολουθούν να κυκλοφορούν σε έντυπη μορφή αλλά είναι επίσης

09

Άποψη των Φιλίππων
(φωτ.: EFA, Julien Fournier).

10

Αποστολή ΣΓΠ (GIS) στους Δελφούς
(φωτ.: EFA).

11

Εκπαίδευση τοπογραφίας στην αρχαία Απολλωνία, Αλβανία (φωτ.: EFA, Αποστολή Απολλωνίας).

12

Ενάλιες έρευνες στη Δήλο, εγκατάσταση της αντλίας (φωτ.: EFA, Παύλος Καρβώνης).

13

Σύστημα τηλεπισκόπησης LiDAR σε drone πάνω από τον αρχαιολογικό χώρο των Μαλίων στην Κρήτη (φωτ.: EFA, Sylvie Müller-Celka).

14

Μια ημέρα εργασίας στη Θάσο (φωτ.: EFA, Ειρήνη Μίαρη).

15

Αποκατάσταση της βάσης του Μηνόδωρου, Δήλος (φωτ.: EFA).

14

15

προσβάσιμες και σε διαδικτυακές πλατφόρμες. Το ίδιο ισχύει και για τα προγράμματα του τμήματος των Αρχείων, όπως είναι το πρόγραμμα E-stampages που δημιουργεί μια ψηφιακή βιβλιοθήκη των εκτύπων για την αρχαία ελληνική επιγραφική, χρησιμοποιώντας διαδικασίες ψηφιοποίησης υψηλών προδιαγραφών.

—Αυτόν τον καιρό «τρέχουν» δύο Ερευνητικά Δίκτυα, το Confluences και το πρόγραμμα NETcher, το τελευταίο υπό τη δική σας διεύθυνση. Θα θέλατε να μας περιγράψετε αυτά τα προγράμματα με κάποια παραδείγματα που θα μας βοηθούσαν να παραστήσουμε νοερά τα όσα διαβάζουμε στον ιστότοπό σας; Βεβαίως. Τα προγράμματα αυτά βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη. Πιστεύω πολύ στην αξία των ερευνητικών δικτύων που επιτρέπουν σε πολλούς φορείς να συμπράξουν για να υπηρετήσουν κοινές αποστολές. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, το ζητούμενο δεν είναι να υπερασπιστούμε τα ίδια τα ερευνητικά προγράμματα, αλλά τους κοινούς σκοπούς στους οποίους οι ερευνητές νιώθουν στρατευμένοι. Στην περίπτωση του δικτύου Confluences, μιας συνεργασίας που έχουμε εγκαινιάσει στην Κύπρο με πολλούς άλλους φορείς, αυτό που επιδιώκουμε είναι να συνεισφέρουμε στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, δουλεύοντας κατά κύριο λόγο πάνω στο θέμα της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων που έχει για την αρχαιολογική κληρονομιά. Πρόκειται για ένα θέμα στο οποίο ένας εκ των εταίρων του προγράμματος, το Ινστιτούτο Κύπρου, διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο που μπορεί να επεκταθεί και σε άλλα συμφραζόμενα. Όσο για το NETcher (NETwork and digital platform for Cultural Heritage Enhancing and Rebuilding), είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα το οποίο έστησα η ίδια και που έχει ως στόχο τη συγκρότηση ενός δικτύου ειδικών και εμπειρογνομόνων για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων, άλλη μια μάστιγα που για να την πολεμήσουμε είναι απαραίτητο να συνδράμουν πολλές ειδικότητες. Μάλιστα, το πρόγραμμα αυτό έχει πλέον σημαντική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιστεύω ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό η ερευνητική κοινότητα που συναποτελούμε να δεσμεύεται σε σκοπούς σαν και αυτόν, διότι το διακύβευμα είναι η ίδια η διατήρηση της κοινής πολιτισμικής κληρονομιάς μας. Αν έχουμε κάποια ειδική πείρα, κάποιες ικανότητες, οφείλουμε να τις θέσουμε στην υπηρεσία της κοινωνίας και της προστασίας αυτής της κληρονομιάς. Αυτή είναι η ουσία των δύο αυτών δικτύων, να επιτρέψουν στους ειδικούς διαφόρων πεδίων να συναντηθούν, σε διεθνές επίπεδο, ειδικούς που δεν επρόκειτο να διασταυρωθούν εάν δεν βοηθούσαμε σε αυτό το πλαίσιο. Νομίζω ότι είναι ένα καλό παράδειγμα του τι μπορεί, στον σημερινό κόσμο, να προσφέρει η Γαλλική Σχολή Αθηνών στην Ελλάδα και σε αυτή τη θαυμαστή κληρονομιά. ■